

УДК 378.147

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-2(333)-1-147-153

Павлюк Олена Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри олімпійського і професійного спорту ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна.

ep290477@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1779-0232>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЛЕКЦІЇ-ПРЕЗЕНТАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Нам сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються кардинальні перетворення в соціально-економічному житті суспільства. Нові цивілізаційні виклики закономірно передбачають підвищені вимоги до особистості фахівця закладів освіти і його професіоналізму, а отже, й до змін у сьогоденному освітньому просторі.

Сучасний стан освітнього процесу потребує не лише висококваліфікованих працівників, а й таких, які здатні самостійно, критично і творчо мислити, відповідальних, мобільних, конкурентоспроможних і професійно компетентних фахівців, спроможних до саморозвитку і самореалізації. Запити сьогодення передбачають, що у закладі вищої освіти людина не лише здобуває освіту, а й соціалізується, остаточно формується як особистість. Вимоги до професіоналізму та особистості фахівця постійно спонукають викладачів шукати нові моделі і технології, інноваційні підходи, форми і методи навчання (Ягоднікова, 2009).

Низка дослідників переконана, що здобуття знань, формування умінь і навичок, розвиток особистісних і значущих якостей у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця є найбільш ефективними за умови використання в освітньому процесі інтерактивних методів навчання (Ягоднікова, 2009, с. 7–9). Так, особливості застосування сучасних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти розкрито у працях С. Сисоєвої, сучасні навчальні технології з урахуванням новітніх тенденцій розвитку суспільства висвітлено в напрацюваннях М. Фіцули. Разом із тим, наукових розробок щодо застосування лекції-презентації у закладах вищої освіти не достатньо.

Мета статті – розкрити особливості використання лекції-презентації в закладах вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

Беззаперечно погоджуємося з низкою дослідників, що традиційна і ведуча форма навчання в закладах вищої освіти – лекція. Сам термін походить від латинського «lectio» – читання і позначає усний послідовний і систематичний виклад матеріалу з будь-якої теми. Основна

мета лекційного заняття – формування основи для засвоєння студентами навчального матеріалу. Лекція також виконує наукові, виховні та світоглядні функції, сприяє розвитку у студентів інтересу до обраної професії (Карпушенкова & Карпушенков, 2016; Піонова, 2002).

Оскільки справа стосується не звичайної лекції, а лекції-презентації, то зупинимося на особливостях сутності поняття «презентація» та саме створенні власне презентації. Презентація (англ. presentation) – це процес ознайомлення слухачів з певною темою. Зазвичай це демонстрація, лекція чи промова, з метою поінформувати чи переконати когось. Презентація може містити три компоненти:

- промова доповідача: те, що доповідач розповідає;
- слайди: те, що бачить аудиторія на екрані;
- роздаткові матеріали: те, що роздається кожному в аудиторії окремо, і містить деталі інформації що презентується. Наприклад список літератури та інших посилань чи статистичні таблиці (Презентація, 2020).

Важливими аспектами презентації є: підготовка матеріалу, оформлення слайдів і демонстрація. При підготовці матеріалу для презентації потрібно мати на увазі, що головне – який саме початковий матеріал за допомогою слайдів планується пояснити.

Вдалою презентацією вважається та, яка «чіпляє», тобто має кілька ознак, а саме, вона повинна бути: проста, неочікувана, конкретна, мати значення, містити емоції, історію та ін. Для презентації важливим є оформлення, яке означає створення презентації так, щоб вона максимально добре допомагала передати ідею лекції (Як зробити презентацію, 2014).

Прерогативами лекції-презентації є можливість викласти матеріал в структурованій формі, охопити всі необхідні дані і в достатній мірі проілюструвати їх за допомогою таблиць, графіків, схем і малюнків. Разом з тим, варто погодитися з науковцями, що повна заміна всіх класичних лекцій з усіх предметів на лекції-презентації недоцільна. Доцільно вносити в лекції-презентації елементи класичних лекцій або ж чергувати їх. Крім того, не слід перетворювати їх у просту демонстрацію слайдів.

Як зазначають дослідники, важливим моментом лекцій-презентацій є попередня підготовка студентів до лекції. Це можна здійснити в разі, коли в навчально-методичному комплексі, який є у студентів, є тези лекцій, питання і завдання для підготовки, а також список літератури. Якщо студент підготовлений до лекції і має конспект, то йому легше сприймати зміст лекції, знаходити відповіді на питання, що виникли у нього при самостійній підготовці. З таким підходом лекція не є простим викладом фактів для запам'ятовування, а являє собою інструмент для пробудження ініціативи, зацікавленості і стимулювання процесу мислення (Веренцова, 2011, с. 20–22; Карпушенкова & Карпушенков, 2016; Ягоднікова, 2009, с. 7–9).

Враховуючи вищезазначене й використовуючи наукові матеріали низки дослідників, зазначимо, що доречно при читанні лекції-презентації використовувати й додаткове обладнання, й елементи класичної лекції. Такій підхід поверне живе спілкування слухачів з викладачем, коли студенти уважно стежать за логікою викладу, записуючи паралельно з викладачем головні факти нового матеріалу. При цьому буде збережено співпрацю та співучасть учасників навчально-виховного процесу, що забезпечить творчий початок і інтерес до подальшого вивчення теми.

Отже, погоджуємося з дослідниками в контексті теми наукового пошуку, а саме з тим, що лекція-презентація є одним із сучасних затребуваних методів викладу матеріалу за умови виконання деяких вимог: наявності сучасного обладнання, коректо складених слайдів, підготовлених студентів, організованого обговорення ілюстративного матеріалу (Веренцова, 2011, с. 20–22; Карпушенкова & Карпушенков, 2016).

Лекція-презентація дозволяє формувати знання, вміння і навички студентів шляхом залучення їх в активну навчально-пізнавальну діяльність, значно покращивши процес сприйняття інформації студентами. Зазначена лекція показує студентам, як можливо перевести усну та письмову інформацію у візуальну форму, що забезпечить формування професійного мислення. При підготовці навчальних матеріалів у вигляді презентацій завжди можливо заздалегідь врахувати реакцію аудиторії на кожен розділ лекції. Як доводять науковці, періодично можна використовувати матеріали, що привертають увагу студентів, особливо при переході між логічними розділами лекції або при переході до розгляду найбільш складного для сприйняття аудиторією матеріалу. До таких матеріалів належать цікаві історичні факти, слайди, що містять інформацію про наукові факти, відеоматеріали, що стосуються досліджуваної теми. Дана методика, з досвіду дослідників, дозволяє налагодити зворотній зв'язок зі слухачами, «оживити» лекцію і, як наслідок, зацікавити аудиторію (Карпушенкова & Карпушенков, 2016; Ягоднікова, 2009, с. 7–9).

Разом із тим, використання презентаційних матеріалів дозволяє:

- контролювати хід лекції завдяки чіткому структуруванню візуального матеріалу, не побоюватися пропустити якусь важливу інформацію;
- забезпечити активне залучення в роботу студентів з різним рівнем підготовки;
- оптимізувати використання довідково-табличного матеріалу.

Погоджуємося з Л. Карпушенковою та С. Карпушенковим, що при можливості особливо складні схеми навчального матеріалу можна роздати студентам на початку лекційного курсу, або розіслати в електронному виді, щоб уникнути перемальовування їх зі слайдів. Однак, з недоліків такої форми занять вищезазначені науковці визначають наступні: не завжди можливе використання проектора і комп'ютера,

затратити викладачем додаткового часу на переклад наявних лекційних матеріалів в форму презентацій, причому на підготовку презентації необхідно значно більше часу, ніж на проведення власне лекційного заняття; додаткова вимога до приміщення, яке можливо прийдеться затінювати; технічні ускладнення різного характеру (Карпушенкова & Карпушенков, 2016).

Таким чином, враховуючи опрацьований матеріал, зазначимо, що застосування лекції-презентації має значний потенціал і може бути рекомендовано для використання при проведенні занять в закладах вищої освіти як в стаціонарному, так і в онлайн режимі. Перевагами лекції-презентації є можливість викласти матеріал в структурованій формі, охопити весь необхідний обсяг інформації і в достатній мірі проілюструвати його за допомогою таблиць, графіків, схем і малюнків.

Разом із тим, щоб застосування лекції-презентації дало позитивні результати, необхідно: опанувати методику використання презентацій, забезпечити, за можливості, комплексне використання лекції-презентації та інших засобів навчання, врахувати всі «за» і «проти» використання лекції-презентації для кожної окремої теми початкової дисципліни. Рекомендується вносити в лекції-презентації елементи класичних лекцій або ж чергувати їх, а також використовувати додаткові навчально-методичні матеріали, не слід перетворювати їх у просту демонстрацію слайдів.

До певних труднощів проведення лекції-презентації належать: використання додаткового часу на переклад наявних лекційних матеріалів в форму презентації; наявність проектора і комп'ютера; забезпечення студентів відповідним приміщенням; ускладнення технічного характеру.

Висвітлення питання використання лекції-презентації безпосередньо в онлайн режимі може бути проблемою нашого подальшого наукового пошуку.

Список використаної літератури

- 1. Веренцова Л. Г.,** Нечепуренко Е. В. Лекція-презентація: за і проти. *КазНМУ Хабаршысы.* 2011. №2. С. 20–22.
- 2. Карпушенкова Л. С.,** Карпушенков С. А. Лекции с использованием презентационных материалов MS PowerPoint. Свиридовские чтения: сб. ст. / редкол.: О. А. Ивашкевич (пред.) [и др.]. Вып. 12. Минск: БГУ, 2016. С. 149–159.
- 3. Пионова Р. С.** Педагогика высшей школы: учебн. пособие. Минск: Университетское, 2002. 24 с.
- 4. Презентація.** URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_\(%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_(%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF)) (дата звернення: 17.04.2020).
- 5. Ягоднікова В. В.** Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.
- 6. Як** зробити презентацію краще? URL: <https://bunyk.wordpress.com/2014/12/07/how-to-present/> (дата звернення: 29.04.2020).

References

1. Verencova, L. G. & Nechepurenko, E. V. (2011). Lekciya-prezentaciya: za i proti [Lecture-presentation: pros and cons]. *KazNMU Habarshysy*, 2, 20-22 [in Ukrainian].
2. Karpushenkova, L. S. & Karpushenkov, S. A. (2016). Lekcii s ispol'zovaniem prezentacionnyh materialov MS PowerPoint [Lectures using presentation materials MS PowerPoint]. *Sviridovskie chteniya: sb. st.*, 12, 149-159. Minsk: BGU [in Russian].
3. Pionova, R. S. (2002). Pedagogika vysshej shkoly [Pedagogy of higher education]. Minsk: Universitetskoe [in Russian].
4. **Prezentaciya** [Presentation]. Retrieved from [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_\(%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_(%D0%B2%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF)) (data zvernennya: 17.04.2020). [in Ukrainian].
5. Yagodnikova, V. V. (2009). Interaktivni formi i metodi navchannya u vishchij shkoli [Interactive forms and methods of teaching in higher education]. Kyiv: DP «Vud. dim «Personal» [in Ukrainian].
6. **Yak zrobiti prezentaciyu krashche?** [How to make your presentation better?]. (2014). Retrieved from <https://bunyk.wordpress.com/2014/12/07/how-to-present/> (data zvernennya: 29.04.2020) [in Ukrainian].

Павлюк О. М. Особливості використання лекції-презентації в закладах вищої освіти в сучасних умовах

В статті доведено, що застосування лекції-презентації має значний потенціал і може бути рекомендовано для використання при проведенні занять в закладах вищої освіти як в стаціонарному, так і в онлайн режимі. Перевагами лекції-презентації є можливість викласти матеріал в структурованій формі, охопити весь необхідний обсяг інформації і в достатній мірі проілюструвати його за допомогою таблиць, графіків, схем і малюнків. Встановлено, щоб застосування лекції-презентації дало позитивні результати, необхідно: опанувати методику використання презентацій, забезпечити, за можливості, комплексне використання лекції-презентації та інших засобів навчання, врахувати всі «за» і «проти» використання лекції-презентації для кожної окремої теми початкової дисципліни. Рекомендується вносити в лекції-презентації елементи класичних лекцій або ж чергувати їх, а також використовувати додаткові навчально-методичні матеріали, не слід перетворювати їх у просту демонстрацію слайдів. Схарактеризовано особливості лекції-презентації, які полягають в тому, що лекція-презентація дозволяє формувати знання, вміння і навички студентів шляхом залучення їх в активну навчально-пізнавальну діяльність, значно покращивши процес сприйняття інформації студентами. Зазначена лекція показує студентам, як можливо перевести усну та письмову інформацію у візуальну форму, що забезпечить формування професійного мислення. При підготовці навчальних матеріалів у вигляді презентацій завжди можливо заздалегідь врахувати реакцію аудиторії на кожен розділ лекції. Виявлено певні

труднощі проведення лекції-презентації, до таких належать: використання додаткового часу на переклад наявних лекційних матеріалів в форму презентації; наявність проектора і комп'ютера; забезпечення студентів відповідним приміщенням; ускладнення технічного характеру.

Ключові слова: лекція, лекція-презентація, освіта, заклади вищої освіти.

Павлюк Е. М. Особенности использования лекции-презентации в учреждениях высшего образования в современных условиях

В статье доказано, что применение лекции-презентации имеет значительный потенциал и может быть рекомендовано для использования при проведении занятий в учреждениях высшего образования как в стационарном, так и в онлайн режиме. Преимуществами лекции-презентации является возможность изложить материал в структурированной форме, охватить весь необходимый объем информации и в достаточной мере проиллюстрировать его с помощью таблиц, графиков, схем и рисунков. Установлено, чтобы применение лекции-презентации дало положительные результаты, необходимо: овладеть методикой использования презентаций, обеспечить, по возможности, комплексное использование лекции-презентации и других средств обучения, учесть все «за» и «против» использования лекции-презентации для каждой отдельной темы дисциплины. Рекомендуется вносить в лекции-презентации элементы классических лекций или чередовать их, а также использовать дополнительные учебно-методические материалы, не следует превращать их в простую демонстрацию слайдов. Охарактеризованы особенности лекции-презентации, которые заключаются в том, что лекция-презентация позволяет формировать знания, умения и навыки студентов путем вовлечения их в активную учебно-познавательную деятельность, значительно улучшив процесс восприятия информации студентами. Указанная лекция показывает студентам, как возможно перевести устную и письменную информацию в визуальную форму, обеспечить формирование профессионального мышления. При подготовке учебных материалов в виде презентаций всегда возможно заранее учесть реакцию аудитории на каждый раздел лекции. Выявлены определенные трудности проведения лекции-презентации, к таковым относятся: использование дополнительного времени на перевод имеющихся лекционных материалов в форму презентации; наличие проектора и компьютера; обеспечение студентов соответствующим помещением; осложнения технического характера.

Ключевые слова: лекция, лекция-презентация, образование, высшие учебные заведения.

Pavliuk E. Features of Use of Lecture-Presentation in Higher Education Institutions in Modern Conditions

The article demonstrates that the use of a lecture-presentation has considerable potential and can be recommended for use in higher education institutions, both in-house and online. The advantages of the lecture-presentation are the ability to present the material in a structured form, to cover all the necessary amount of information and to sufficiently illustrate it with the help of tables, graphs, diagrams and figures. It is established that the use of lecture-presentation gives positive results, it is necessary: to master the method of using presentations, to ensure, if possible, comprehensive use of lecture-presentation and other teaching aids, to take into account all the pros and cons of using lecture-presentation for each topic. It is recommended to include elements of classical lectures in lectures-presentations or to alternate them, as well as to use additional teaching materials, they should not be turned into a simple slide show. The features of the lecture-presentation are characterized by the fact that the lecture-presentation allows to form the knowledge, skills and skills of students by engaging them in active educational and cognitive activity, significantly improving the process of information perception by students. The aforementioned lecture shows students how to translate oral and written information into a visual form that will enable the formation of professional thinking. When preparing teaching materials in the form of presentations, it is always possible to take into account the reaction of the audience to each section of the lecture. Some difficulties were revealed during the lecture-presentation, such as: use of additional time to translate the available lecture materials into the presentation form; availability of projector and computer; providing students with appropriate premises; technical complications.

Key words: lecture, lecture-presentation, education, institutions of higher education.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2020 р.

Прийнято до друку 01.03.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ваховський Л. Ц.